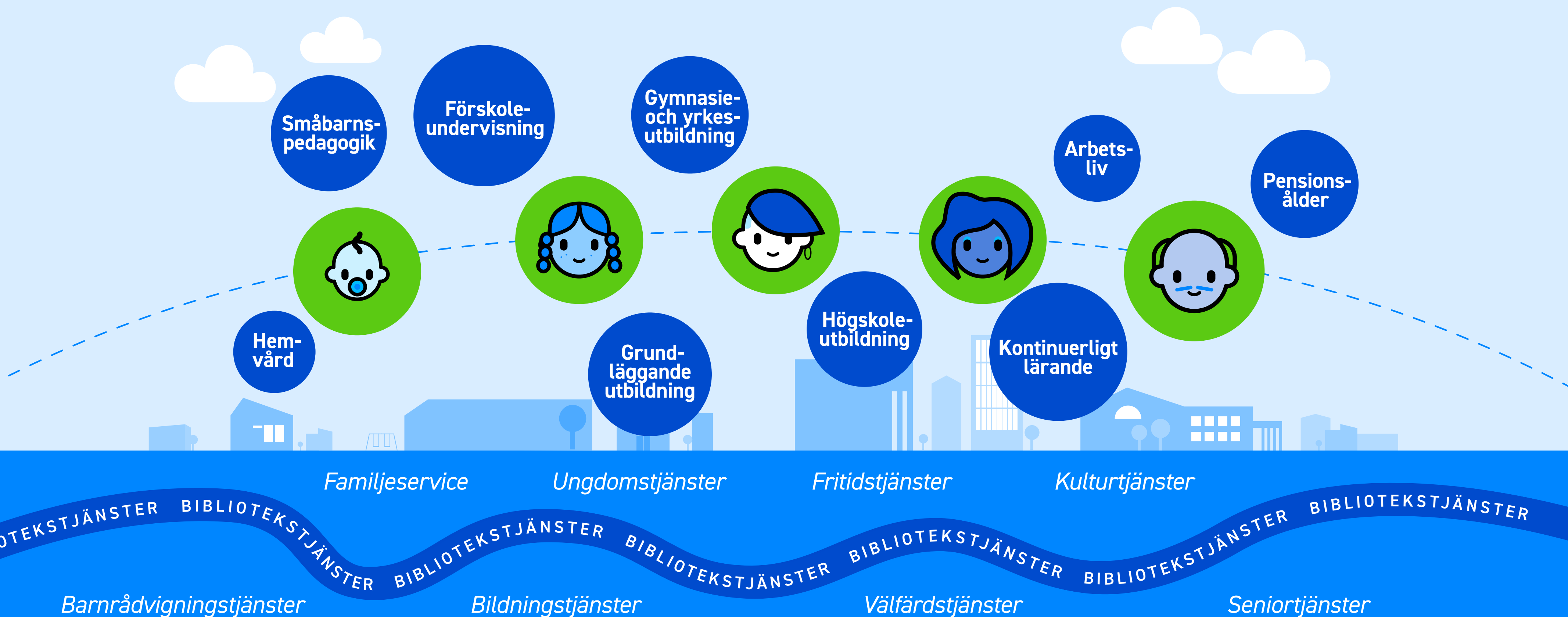

En läsande kommun -planeringsverktyg

Programmet för läskunnighet

Uppmuntrar kommuner eller kommunnätverk att utifrån lokala utvecklingsmål skapa en läskunnighetsstrategi eller ett läskunnighetsprogram. I den lokala läskunnighetsstrategin förbinder sig kommunen att utveckla läskunnigheten hos sina invånare på ett långsiktigt och systematiskt sätt. Målet är att kommuninvånare i alla åldrar ska känna igen betydelsen av läskunnighet och kunna stärka sin multilitteracitet i sin egen vardag, sina studier och sitt arbete. För att främja läskunnighet krävs ett aktivt läskunnighetsarbete, det vill säga kunskapsbaserade, målinriktade och systematiska åtgärder som siktar på jämlik läskunnighet bland kommuninvånarna. En läsande kommun-planeringsverktyget erbjuder hjälp med att komma i gång med arbetet. Åtgärdsförslagen i verktyget är av exempelkaraktär och frivilliga för kommunerna.

Programmet En läsande kommun

Erbjuder avgiftsfritt stöd för kommuners läsfrämjande arbete i dess olika skeden. I programmet ordnas tillställningar och utbildningar där olika aktörer kan träffas, förmedlas information om olika material samt informeras om nyheter och statsunderstöd gällande läskunnighet som berör kommuner. Programmet En läsande kommun förpliktar inte till en viss sorts verksamhet. Vem som helst som är intresserad av att utveckla läskunnigheten i kommunen kan ansluta sig till programmet.

Du kan gå med i Programmet En läsande kommun via länken längst ner på sidan eller på webbplatsen för Programmet för läskunnighet.

www.oph.fi/sv/programmet-for-laskunnighet
www.oph.fi/sv/en-lasande-kommun

Här kan du anmäla dig med i
Programmet En läsande kommun:

Vad?

Kommunens eller kommunnätverkets egen långsiktiga läskunnighetsstrategi och ett läskunnighetsprogram för verkställandet av strategin. I läskunnighetsprogrammet framkommer innehåll, åtgärder och ansvarsinstanser samt utvärdering av det läsfrämjande arbetet. Kommunens läskunnighetsstrategi eller -program baserar sig på riktlinjerna och åtgärdsförlagen i den Nationella läskunnighetsstrategin 2030 och där

1 beaktas **alla kommuninvånare**: olika språkgrupper, personer i alla åldrar samt personer som behöver särskilt stöd för läskunnigheten.

2 deltar i så stor utsträckning som möjligt kommunens **olika sektorer och tjänster**: till exempel bibliotekstjänster, kulturtjänster, tjänster för utbildning och lärande, ungdoms- och idrottstjänster och sysselsättningstjänster

3 syns förutom **målen för kommunens främjande av läskunnighet** även de åtgärder som krävs för att uppnå målen, innehållande ansvarsinstanser och uppföljningsmekanismer.

Nationella läskunnighetsstrategin 2030

Vision:

Finland – världens mest multilitterata land 2030

Mission:

En läsande livsstil som grund för jämlikhet, bildning och välfärd

Riktlinjer:

1. Vi skapar och stärker strukturer för det läsfrämjande arbetet
2. Vi stärker kompetensen vad gäller multilitteracitet
3. Vi inspirerar till läsning och gör läskunnigheten mångsidigare

Varför?

En lokal läskunnighetsstrategi eller ett läskunnighetsprogram

1 lyfter fram **läskunnigheten** och ökar kommuninvånarnas och även ledningens medvetenhet om dess betydelse och värde som grund för välfärd, demokrati och jämlikhet

2 garanterar **tillräckliga resurser och beslut som stöd för det läsfrämjande arbetet** – främjande av läskunnighet kräver ledarskap

3 säkerställer **resultat som är mer omfattande och riktade efter kommunens behov**, då man övergår från projektbaserad verksamhet till ett mer långsiktigt och sektorsövergripande arbete för att främja läskunnighet

4 **involverar och sammanför olika sektorer och sakkunniga** inom kommunen samt styr det läsfrämjande arbetet mot en samordnad planering och uppföljning.

Hur?

1 Fastställande av ansvarig person, arbetsgrupp och tidtabell →

2 Kartläggning av läskunnighetssituationen i kommunen →

3 Spridning av information till olika sektorer och tjänstehelheter om kartläggningens resultat och åtgärdsförslag för att främja läskunnigheten →

4 Definition av sektor- och tjänstspecifika mål, åtgärder, ansvariga instanser och uppföljning →

5 Publicering av läskunnighetsstrategin eller läskunnighetsprogrammet →

1

Fastställande av ansvarig person, arbetsgrupp och tidtabell

Ett läskunnighetsteam med medlemmar från olika sektorer grundas: till exempel undervisningschefen, bildningsdirektören, bibliotekschefen, koordinatorn, direktören för sysselsättning samt representanter från olika utbildningsstadier och välfärdsområdet. Ett mångprofessionellt samarbete och ledningens engagemang i det läsfrämjande arbetet redan i planeringsskedet stöder att de uppställda målen nås.

En läskunnighetsplan för tidsperioden

Läskunnighetsteamet

Namn	Roll	Kontaktuppgifter

Tidsplan

Finansieringsplan

2

Kartläggning av läskunnighets-situationen i kommunen

Man bekantar sig med den nationella läskunnighetsstrategin.

Innan noggrannare kommunspecifika mål fastställs utreds läget bland kommuninvånarnas läskunnighet och vilka åtgärder som redan vidtas i kommunens grundläggande arbete och projekt för att främja läskunnigheten. Man bekantar sig med riksomfattande material och modeller som stöder läskunnigheten och som kan tas i bruk i den egna kommunen.

Vad finns det för nationella och lokala forskningsresultat eller statistik?

- ☐ PISA-resultat
- ☐ PIRLS-resultat
- ☐ PIAAC-resultat
- Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU)
 - ☐ Småbarnspedagogiken
 - ☐ Förskoleundervisningen
 - ☐ Grundläggande utbildningen
 - ☐ Gymnasieutbildningen
 - ☐ Yrkesutbildningen
 - ☐ Yrkehögskoleutbildningen
 - ☐ Fria bildningen
 - ☐ Grundläggande konstundervisning
- ☐ Resultaten från de nationella proven i modersmål och litteratur i åk 9 (ÄOL, på finska)
- ☐ Bibliotekens lånestatistik
- ☐ Resultat från regionförvaltningsverkets basserviceundersökning
- ☐ Resultat från enkäten Hälsa i skolan
- ☐ Resultat från välfärdsbarometern
- ☐ Niilo Mäki Institutets mätare och verktyg
- ☐ Verktyget för kartläggning och utveckling av det läsfrämjande arbetet inom småbarnspedagogiken (NMI och Programmet för läskunnighet)
- ☐ Verktyget för kartläggning och utveckling av det läsfrämjande arbetet i skolan (NMI och Programmet för läskunnighet)
- ☐ Övriga lokala enkäter och mätare

Egna anteckningar / Nuvarande samarbeten, projekt, kampanjer, utvärderingsverktyg...

3

Spridning av information till olika sektorer och tjänstehelheter om kartläggningens resultat och åtgärdsförslag för att främja läskunnigheten

Man informerar på ett brett plan om behovet av att främja kommunens läskunnighet. Man informerar till ledningsgrupperna och de politiska fullmäktigegrupperna inom olika service- och sektorhelheter. Man drar upp riktlinjer för hur främjandet av läskunnigheten syns i kommunens beslutsfattande och i de dokument och planer som styr olika kommunala tjänsters arbete.

Exempel på läsfrämjande åtgärdsförslag för kommunens läskunnighetsarbete utgående från den nationella läskunnighetsstrategin

Mål på kommunal nivå:

- Främjandet av läskunnigheten skrivs enligt kommunens läskunnighetsstrategi eller -program in i kommunens handlingar, såsom kommunstrategin och olika sektorers årsplaner.
- Kommunens tjänsteinnehavare och kommunala beslutsfattare deltar i kommunens arbete för att främja läskunnigheten.
- Kommunen anvisar pengar och andra resurser för arbete som främjar läskunnigheten.
- Det läsfrämjande arbetet kombineras med kommunens befintliga strukturer.
- Man säkerställer att professionellt producerade bibliotekstjänster är tillgängliga för kommuninvånare i alla åldrar. Bibliotekens sakkunskap utnyttjas i det planmässiga läskunnighetsarbetet.

Bibliotekstjänster

- Bibliotekspersonalens kunlande och sakkunskap utnyttjas i det läsfrämjande arbetet och i att identifiera olika målgruppers behov.
- Vi stöder familjens gemensamma lässtunder.
- Olika språkgrupper och flerspråkiga tjänster uppmärksammas i det läsfrämjande arbetet. Tillgången till flerspråkigt material på biblioteken beaktas.
- Samarbetet mellan småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen stärks (bland annat tamburbibliotek till enheterna för småbarnspedagogik).
- Det skapas möjligheter att utnyttja bibliotekstjänsterna som en del av utbildningen och arbetslivet.

Egna idéer:

Fostran och undervisning

- Samarbetet mellan biblioteket och den grundläggande utbildningen, biblioteket och småbarnspedagogiken samt biblioteket och utbildningen på andra stadiet är avtalsbaserat. <https://www.sjkerte.fi/sv/yhteistyomallit>
- Vi stärker undervisningen i finska och svenska för invandrare och personer med invandrarbakgrund, läs- och skrivfärdigheterna på det egna modersmålet och flerspråkighet som en del av småbarnspedagogiken, utbildningen och grunderna i integrationsutbildningen.
- Vi stöder familjens gemensamma lässtunder i samarbete med småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.
- Inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen utnyttjas programmen En läsande småbarnspedagogik och En läsande skola.
- Vi organiserar tid i småbarnspedagogiken och skolorna för att kreativt och fritt producera och läsa olika tester.
- Barn och unga engageras i planeringen av författarbesök, bokcirklar och litteraturkampanjer.
- Vi ser till att det finns ett läsdiplom för alla skolstadier eller en läsutmaning, som kan innehålla uppgifter och olika typer av läsning.

- Vi skapar en gemensam läskultur genom att inkludera läsning i varje dag i småbarnspedagogiken och skolan. Också lärare och studerande på andra stadiet uppmuntras att ge tid för läsning.
- Åtgärderna för att främja läskunnighet är inskrivna i lokala årsplaner.

Egna idéer:

Exempel på läsfrämjande åtgärdsförslag för kommunens läskunnighetsarbete utgående från den nationella läskunnighetsstrategin

Kulturtjänster

- Verksamheten inom litteraturorganisationer och olika konstarter stärks som en del av småbarnspedagogiken, den grundläggande och andra stadiets utbildning, samt den grundläggande konstundervisningen och skolornas och läroanstalternas hobbyverksamhet.
- Möjligheter att delta i grundläggande konstundervisning, särskilt ordkonst, ökas.
- Främjandet av läskunnighet syns i kulturläroplanen.

Egna idéer:

Sysselsättningstjänster

- Vi har ett planmässigt samarbete med bibliotekstjänsterna för att främja läskunnigheten hos vuxna personer i arbetslivet.
- Vi uppmärksammar betydelsen av att främja språkkunskaperna och läskunnigheten hos invandrare och personer med invandrarbakgrund.
- Vi utvecklar arbetstagarnas möjligheter att stärka sin mulilitteracitet och kompetens med stöd av arbetsgivaren. Vi utvecklar arbetsgivarnas möjligheter att stödja utvecklingen av de anställdas läskunnighet som en del av det livslånga lärandet och karriären.
- Vi ger stöd i och uppmuntrar utveckling av kritisk läskunnighet samt ökar förståelsen för läskunnighetens betydelse i olika yrkesbranscher och för att få arbete.
- Vi inspirerar till läsning också på arbetsplatser och inom arbetsgemenskaper genom att uppmuntra arbetstagare att delta i fortbildningar som utvecklar multilitteracitet.

Egna idéer:

Ungdoms- och idrottstjänster

- En modell för uppsökande läskunnighetsarbete utvecklas med hjälp av kommunernas modell för uppsökande ungdomsarbete.
- Vi skapar möjligheter för hobbyföreningar, tränare och grenförbund att integrera läsning i verksamheten. Vi identifierar olika hobbygruppers och läsande förebilders betydelse för att inspirera till läsning i samhället
- Vi kartlägger samarbetsmöjligheter med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, Småbarnspedagogiken i rörelse, Skolan i rörelse och Studier i rörelse.

Egna idéer:

Välfärds- och hälsovårdstjänster

- Samarbete med välfärdsområdena för att främja läskunnighet.
- Man kombinerar det läsfrämjande arbetet med strukturer som stöder familjens välbefinnande från och med barnets födelse. Man stöder till exempel samarbetet mellan biblioteket och familjecentret.
- Man stöder familjens gemensamma lässtunder i samarbete med rådgivningsbyråerna, biblioteken, småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.
- Kompetensen hos personalen inom rådgivnings- och familjeservicen stärks för att stödja läsningen i familjerna. Verksamhetsförutsättningarna för det läsfrämjande arbete som utförs på rådgivningarna tryggas (till exempel En läsgåva till barnet-verksamheten).
- Alla aktörer för vilka det är av betydelse att identifiera behov gällande läskunnighet och utbildning hos unga och vuxna med svag läskunnighet (bland annat yrkespersoner inom fångvårdsväsendet samt missbrukar- och mentalvårdsarbete) ska engageras i det läsfrämjande arbetet.
- Främjandet av läskunnighet syns i välfärdsplanen eller -berättelsen.

Egna idéer:

Definition av sektor- och tjänstspecifika mål, åtgärder, ansvariga instanser och uppföljning

Avslutningsvis utarbetas den egentliga strategin, innehållande bakgrunds-information och mål. Som underlag kan man dra nytta av de tre riktlinjerna i den nationella läskunnighetsstrategin samt riktlinjernas åtgärdsförslag. Riktlinjerna och åtgärdsförslagen tillämpas enligt kommunens behov och de verksamhetsområden som ingår i kommunens strategiarbete (se fas 2 och 3). För målen kan man fastställa en s.k. miniminivå som alla sektorer ska uppnå. En tidtabell fastslås för varje mål och åtgärd, likaså en uppföljningsmetod samt en ansvarig instans. För uppföljningsmetoderna kan man utnyttja de mätare eller enkäter som använts i kartläggningsfasen.

[illegible][illegible]

Definition av sektor- och tjänstspecifika mål, åtgärder, ansvarig instans och uppföljning

[illegible][illegible]

Definition av sektor- och tjänstspecifika mål, åtgärder, ansvarig instans och uppföljning

Vi inspirerar till läsning och gör läskunnigheten mångsidigare

Mål	Åtgärd	Tidtabell	Ansvarig instans	Uppföljningsmetod

5

Publicering av läskunnighetsstrategin eller läskunnighetsprogrammet

Avslutningsvis publiceras en läskunnighetsstrategi eller ett läskunnighetsprogram. Strategin eller programmet ska presenteras för och godkännas av nödvändiga instanser. Härnäst skall strategin verkställas i praktiken inom olika sektorer. Verkställandet kan ske i etapper och resurser allokeras enligt behov till exempel till olika servicehelheter eller olika ålders- och befolkningsgrupper. Observera att uppföljning är en väsentlig del av verkställningen.

Egna idéer:

Uppmärksamma och utnyttja lokala och nationella aktörer samt färdigt material:

Barnboksinstitutet och Lukemo-portalen
Biblioteket för öppna lärresurser aoe.fi
E-biblioteket
Flerspråkiga biblioteket
Föreningen för ordkonstundervisning
LL-Center
Läscentrum
Mannerheims barnskyddsförbund (MLL)
Nationella audiovisuella institutet KAVI
Seinäjoki stadsbiblioteks riksomfattande
specialuppdrag gällande bibliotekstjänster
som främjar barn och ungas läsande och
läskunnighet (ERTE)
Sydkustens landskapsförbund och
Sydkustens ordkonstskola
Tillgänglighetsbiblioteket Celia
Svenska modersmåsläraryrskommittén i
Finland r.f (SMLF) och Äidinkielen Opettajain
liitto (ÄOL)

Nationella kampanjer: Läslov, Läsveckan,
Ordkonstveckan, Nyhetsveckan,
Mediekunskapsveckan

Lycka till med det läsfrämjande arbetet!

Här (Padlet) kan du ge kommentarer om verktyget och
diskutera eller ge tips om kommuners läsfrämjande arbete:

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

